

paripari no ōrōa - Taputapuātea

TEXTE : HIRIATA MILLAUD POUR TAHITI TOURISME/SERVICE DE LA CULTURE ET DU PATRIMOINE.

22

HIRŌA JOURNAL D'INFORMATIONS CULTURELLES

© Danee HAZAMA

« MOU'A tei nī'a, TE-A'E-TAPU
Te a'e-tapu ('e'o) Urufa'atiu
Tū'ati nā tara e piti

Raro raro noa iho
Te MARAE VAEĀRA'I
E papa 'ei vauvaura'a
Nō nā ta'o e va'u

TAHUA tei raro
MATA-TI'I-TE-TAHUA-ROA

E PAPE tō'u e vai nei
VAI-TARA-TŌA, VAI-TĪARE
'O RO'I-TŌ-MŌANA
Hopuhopura'a nō te 'Aitō
'OUTU tei tai

MATA-HIRA-I-TE-RA'I
E PAPA tei nī'a i taua 'outu ra
Vauvaura'a nō TINIRAU-HUIMATA

Terā noa mai ra TE-AVA-MŌ'A
'Oia tei parauhia ē
TE-TAI-RAPA-TI'A
He'era'a nō ke Pape ō HĪVĀ
Hivā i te topara'a-mahana
Hivā i te hiti-mahana »

« 'Ei nu'ura'a tau'ati tō te fa'arī'ira'a
manihini 'e tō te hiro'a »

'Ia hī'o-ātea-hia, 'o te hiro'a teie e papa faufa'a nei
i te parau nō te fa'arī'ira'a manihini.

Te tāpapa nei te rātere i te māhanahana ō te rā
'e te rau-ta'a-ē-ra'a ō te 'oto ō te manu, mai iā na
e hia'ai ato'a rā e 'ia tātarahia mai iā na te hō'ē
'ā'amu tumu tē fa'ahiti i te tahi parau mau.

Te fātata mai nei te tahi tūha'a ta'ahīra'a faufa'a
i roto i te parau nō Taputapuātea, 'oia te terera'a
mai ō te tahi 'aivāna'a nō te pū lcomos* mai, hou
teie hope'a matahiti. E pū hi'opo'a 'eta'eta mau
teie, i te pae ihoā rā ō te mau tāpura 'ohipa nō
te ti'a'aura'a, i nī'a i te fa'anahonahora'a ō te mau
patura'a, i nī'a i te vai-māoro-maita'i-ra'a 'e te
vai-'atu'atu-ra'a ō te ti'ara'a tumu mau ō te hō'ē
faufa'a mai teie.

Inaha, te fēurirā'a ātea, tei nī'a ihoā ia i te vai-
'atu'atu-maita'i-ra'a ō teie nei vāhi. 'Ua tu'i ho'i tō
na ro'o rahi nā 'Ōteania tā'ato'a. E vāhi teie nō te
mana, tei niuhia 'ei fa'atupura'a nō te iho tupu ō
te nūna'a mā'ohi. « 'Aita e vāhi 'ē atu e noa'a ai teie
mana, teie'o Taputapuātea ».

Maoti te mā'imira'a 'e te tuatāpapa-hōhonu-
ra'a ō te mau vāna'ana'ara'a parau pa'ari, e roa'a
ai te vauvaura'a ō te 'ā'amu nō teie nei vāhi. 'Ia
fa'atū'ati'atihia te mau tūha'a ō te nātura i te mau
faufa'a ā tō tāhito i patu ra i nī'a i teie vāhi i te

mau parau nō te faufa'a tumu haumanava,
e ti'a ai.

'Ia fa'ata'ahia tō na parau, e riro ai teie vāhi
i te tāpa'ohia 'e te Unesco 'ei faufa'a tumu
nō te ao nei. 'Ei te vāna'ana'ara'a parau
pa'ari 'e i te pariparira'a ihoā rā i te mau i'oa
tumu e mātaratara ai te tahi tūha'a rahi nō
teie 'ā'amu.

E mea faufa'a 'ia hēheuhia te iho ō te vā nō
teie vāhi, tō na ho'i parau rahi, mai te tau
ō te rahura'a ao, mai te tau ō te tahura'a
vāna'a 'a tae roa mai ai i teie mahana. 'E, 'ia
fa'atenihia tō na iho tumu manava 'o tei tu'i
te ro'o nō tō na fa'ahia'ia 'itea-'ore-hia a'e
nei, 'e nō te hō'era'a ato'a ho'i nō vētahi ō tō
na mau māna'o 'e i tō te ao tā'ato'a.

Te tāipe Unesco, e nehenehe ia e mau
mai, eita rā i te mea 'aitauhia ! 'Ua ti'a roa iā
rātou i te 'iritira'a mai, i te taime i māna'ohia
'e rātou. E riro te reira 'ei fa'ahēpora'a iā
tātou pā'ato'a i te aupuru-tāmau-noa-ra'a i
teie vāhi : te tā'ata tupu ihoā, te mau taiete
fa'arī'ira'a manihini ho'i, te Hau fenua ato'a,
'e te vai atu ra ā. 'Ia riro mau tātou pau roa
'ei tū'au nō te 'atu'atura'a, nō te pāpurura'a
'e nō te ha'afau'ara'a tau roa ō teie vāhi :
e hiro'ara'a mana'o teie nā te tā'ato'ara'a 'e
nō te tau roa.

'Oia nei, 'ia faufa'ahia te hiro'a, e hō'ona
ato'a ai te fa'ahotura'a i te pae'au fa'arī'ira'a
manihini, 'a riro ho'i ia 'ei rave'a fa'ahotura'a
'e fa'arāva'ira'a faufa'a nō Pōrinētia farāni.
Te fa'āite mai ra te mau numera i te
'ū'anara'a te fāito ō te mau manihini e tere
māta'ita'i nei i te mau faufa'a e fāna'o nei
i teie tāipe. E fa'āitera'a ato'a te reira e te
vai nei ihoā te tahi tūha'a manihini ta'a 'ē
nō teie mau vāhi i tāpa'ohia 'e te Unesco.
'Ia vai ara noa rā tātou 'eiaha te manihini 'ia
māni'i mai, e mano, e mano atu 'a riro teie
faufa'a iti tō tātou i te tū'inohia nō te rahi ō
te tā'ata e tā'ata'ahi mai iā na, 'e i 'ore ho'i i
roa'a iā tātou i te ti'a'au atu.

'Oia mau, 'ua tāui te māna'o 'e te hina'aro
ō te manihini i teie tau. Tā na e 'imi nei,
'o te parau ia ō te iho tupu, 'o te parau
ia ō te hiro'a tumu, 'o te fārēreira'a ia i te
mau nūna'a i ta'a 'ē iā na i roto i te orara'a
ō tā rātou mau peu 'e i tō rātou mau

māna'o manava. Nō reira, e mea faufa'a
'ia rohi 'āpitipiti te mau tino ō te pae'au
fa'arī'ira'a manihini 'e tō te pae'au hiro'a
'; 'ia tā'ati-hō'ē-hia nā pae e piti nā roto i
te tahi fēurirā'a pa'ari 'e nō te tau roa. E
niu papa te hiro'a nō te fa'ahotura'a ō te
fa'arī'ira'a manihini ; e pou turu ato'a rā
ho'i te fa'arī'ira'a manihini nō te hiro'a, nō
te aupurura'a, nō te ha'afau'ara'a 'e nō te
tūtu'ura'a i te mau tūha'a rau ō tō na faufa'a
tumu, faufa'a ho'i nō te mau nūna'a tā'ata
pā'ato'a nō te ao nei. 'Ei honora'a tāura iā
rāua, e tere 'āpitipiti ai rāua.

Te tūha'a pa'ari roa a'e nō teie 'ōpuara'a
tāpa'ora'a, te hēheura'a ia i tō na parau iho
tumu 'aore e 'ite-mata-hia. 'Ua vai māoro
ato'a ho'i teie vāhi i roto i te mo'emo'e
tāu'a-'ore-hia, i rahi roa ai te hōpoi'a e ti'a
'ia amo i teie nei mahana nō te fa'ahiro'a-
fa'ahou-ra'a iā na. Hau atu, eita teie faufa'a
e nehenehe e fa'aauhia i te tahi mau
patura'a tu'iro'o e vai nei nā te ara, mai
te mau aora'i arī'i nō Farāni ānei. Tā tātou
faufa'a, e au 'o na i te hō'ē Va'a-Hivā i te
'ā'ano, tei natinatihia tō na mau vā 'e tō na
mau mata manotini 'e te mau parau pa'ari
'e te mau peu tumu ō te hiro'a mā'ohi.

'Ei fa'ahopera'a māna'o, 'ia mānuia te
tāpa'ora'a Unesco nō te tahi vāhi mai teie
te huru, 'e nō te fa'a-hiro'a-fa'ahou-ra'a ō to
na faufa'a tumu, e ti'a 'ia fēurihia, mai te
'ōmua-roa-ra'a ō teie nei tāpura 'ohipa tau
roa, i te parau nō te ha'api'ipi'ira'a 'e nō te
tu'utu'ura'a i te mau 'ite. 'A rohi itoito ana'e
ia tātou nō te hēheura'a i te mau tūha'a
rau nō teie nei faufa'a tumu, 'a tātara ana'e
ia tātou i tō rātou aura'a mau, 'a vauvau
ana'e ia tātou i tō rātou mau niu papa
hau manava 'e, 'a tūtu'u ana'e ia tātou i te
reira tā'ato'a i roto i te rima ō te u'i hou, 'o
tā tatou e rave, e ha'api'ipi'i, e fa'aineine,
e fa'ataratara nō te 'auvaha atu i tō tāua
tā'ata tupu, i tēnā rātere, i terā manihini.

Inaha, rahi noa atu ā te 'ite ō te hō'ē nūna'a
i tō na parau 'e i tō na faufa'a tumu, rahi
noa ato'a atu ā tō na te'ote'ora'a i tō na iho
tupu 'e i tō na hiro'a tumu 'e, pūai noa ato'a
atu ai tō na hina'aro e pāpuru, e aupuru, e
'atu'atu 'e e fa'āite'ite atu i tō na iho i tō te
ao ato'a nei. ♦

23

HIRŌA JOURNAL D'INFORMATIONS CULTURELLES

*Pū ti'a-rohi nō te ao nei e'ere nā te Hau, e ha'a nō te vai-māoro-maita'i-ra'a ō
te mau patura'a faufa'a 'e ō te mau vāhi 'ā'ai tu'iro'o i te ao nei.